

NEGENDE HOOFDSTUK.

Op een Septembermorgen, een paar dagen na de gedenkwaardige jachtpartij, zaten de broeders op den grond rond den pot met kokend vleesch. Gedurende twee maal vier en twintig uur hadden ze uit de verte het vleesch der gedoode ossen bewaakt, doch er was niemand gekomen om het weg te halen, zoodat het er veel van had of alles tot bederf gedoemd was. Ze besloten het nu maar zelf op te eten. Dus brachten ze den voorraad over naar hun eigen proviandhuis, dat van den vloer tot het dak stampvol gepakt werd; het vleesch bedekten ze met de gedroogde huiden. Thans stond er bijna den heelen dag een reusachtige pot te pruttelen vlak bij de hut, de buiken van de broeders waren bolronde en gespannen van het vele eten.

Zorgelooze dagen beleefden ze. Wanneer ze niet aten, vertelden ze elkander de meest ijselijke verhalen of sliepen met het hoofd op een graspol, zoo luid snurkend, dat het ver over het land te hooren was.

Het was een mooie ochtend. Hoog stond de hemel, blauw en helder, uit het bosch klonk het machtige ruischen van den Noordoostenwind. De mannen lagen dicht om het vuur heen. Ze aten zooveel ze konden van het stevige ontbijt, sommigen zaten op afgekapte boomstammen, anderen lagen languit op den grond. De honden schoven behaaglijk telkens een stukje verder naar achteren en kauwden en knauwden de hun toebedeelde pooten. Uit alle gezichten sprak groote tevredenheid.

„Dank nu ook den landheer voor dit maal,” lachte Timo.

„Ik breng hem mijn eerbiedigen dank!” kwam Juhani spottend.

„Ik vrees dat deze feestmaaltijden ons duur te staan zullen komen,” meende Aapo. „De landheer zal het er niet zoo gauw bij laten zitten.”

„De wet is op onze hand, dat heeft hij blijkbaar ook in de gaten, zoodat hij maar niet eens aan een proces begint.

Broeders, laat ons eten en ons voedsel in vrede verteren zoolang onze rug nog vrij is — maar we moesten wel wat meer beweging nemen, mannen, ossenvleesch is een stevige kost."

„Laten we elkander broederlijk bij de hand vatten en een rondedans doen," stelde Eero voor. „Ik verzeker jullie dat het onzen magen ten goede zal komen."

„Ik denk er niet aan als idioten op en neer te springen, maar ik wil jullie een ander spel voorstellen. Och, waar zijn de heerlijke dagen onzer jeugd gebleven? Broeders, laten we ons nog eenmaal met heel ons hart aan het balspel overgeven, voor we sterven moeten. Zooals we het in den ouden tijd speelden op de stoffige wegen van Toukola. Hier is de bodem vlak en kaal, en waar er boomstompen in den weg staan, rukken we ze met wortel en al uit. Op die manier maken we ons erf ook meteen grooter. We verdeelen ons in twee partijen; de partij, die verliest, moet vanavond tien pond ossenvleesch opeten."

„Tien pond, broeders!"

„Precies! Tien pond als straf voor degeen, die achter den bal moet aanrennen," grinnikte Eero.

„Drie aan iederen kant, dat gaat prachtig — maar we zijn met ons zevenen."

„Ik doe niet mee," zei Lauri. „Ik ga liever het bosch in, misschien vind ik wel wat — ik voel er niets voor als een gek achter een blok hout aan te hollen, dat het zweet me tappelings bij het gelaat neerloopt. Spelen jullie maar, ik ga er met de bijl op uit."

Dus beëindigden ze hun maaltijd en begonnen een baan aan te leggen voor het balspel. Dwars door het gerooide bosch maakten ze een breede strook vrij, en namen nog een stuk aan de oostzijde er bij. Na enkele uren waren ze klaar en stonden ze, gewapend met stevige knotsen van berkenhout, gereed het spel te beginnen. Ze hadden zich in twee partijen verdeeld; Juhani, Simeon en Timo aan den eenen kant, Tuomas, Aapo en Eero aan de overzijde. Het zware houtblok suisde van den een naar den ander, de knotsslagen waren tot ver in den omtrek te hooren.

Maar Lauri loopt eenzaam door het woeste woud met de

bijl onder den arm. Langzaam gaat hij verder, zorgvuldig alles om zich heen in zich opnemend. Telkens blijft hij staan wanneer hij zwammen ziet en zonderling vergroeide takken, of een heksenbezem boven in de kruin van een berk of den. Nu komt hij aan den grooten stronk van een door den storm gevelden den; langen tijd staat hij er naar te kijken, diep in gedachten verzonken, tot hij er ten laatste met zijn bijl een gat in uitholt. Hij denkt: daar zal vast en zeker een roodstaartje of een kleine, bonte specht het volgend jaar zijn nestje bouwen. Zoo fantaseert hij en prent zich de plek goed in het geheugen. Na een tijdje valt zijn oog op een treurberk, waar uit den stam een reusachtige knoest groeit. Hij kapt hem af en denkt: daar kan ik mooi een houten bal van maken. Zoo loopt hij rond. Maar al spoedig ziet zijn scherpe oog een zonderling vergroeiden jeneverbes boven op een rots. Wat zou ik daarmee kunnen doen? denkt hij. Met zijn scherpe bijl slaat hij er een paar takken af en hakt hem om. Hij maakt den stam schoon, kijkt er een tijdlang naar en glimlacht ten slotte; dan gaat hij verder en neemt hem mee. Nu hoort hij koebellen uit het dorp en zoo hard hij kan schreeuwt hij om de wolven te verjagen. Rondom antwoordt de echo. Zoo komt hij eindelijk op een platten rotssteen, begroeid met heide, en daar ziet hij boven in een den een grooten heksenbezem, die lustig heen en weer zwaait in den wind. Hij hakt den den om, breekt de takkenwarreling los en gaat er bij zitten om zijn vondst nauwkeurig te bekijken.

Langen tijd zit hij zoo, peinzend, beurtelings de zwam, den knoest en den jeneverbes onderzoekend. Hoe had de natuur dit alles kunnen maken? Waardoor was die jeneverbes in zoovele bochten gegroeid? Hij ging op zijn rug liggen met z'n hoofd op een heidepol en staarde omhoog in de kruinen der boomen, waarboven de wolken vroolijk voortzeilden, in diep nadenken verzonken over het ontstaan van aarde en hemel. Verder weg op de Impivaara-vlakte klonk het slaan van de knotsen tegen het houten blok. Op het laatst wilde hij niet meer denken, hij ging liever wat slapen. Maar de slaap wilde niet komen. Als hij den slaap niet spoedig kon vatten, nam Lauri zijn toevlucht tot een hulpmiddeltje: hij stelde zich voor dat hij een mol was, die zich onder

den grond een gang graaft naar zijn vredige woning en ten slotte op zijn zachte bed van zand in slaap valt; of hij verbeeldde zich dat hij een beer was, met dikken pels, die aan den voet van een den in zijn donkere, met mos gevoerde hol den winterslaap slaapt, terwijl de stormen boven hem razen. Aldus fantaseerde hij, en meestal duurde het niet lang voor de slaap zijn oogen sloot. Zoo ook nu, terwijl hij zich in gedachten als een mol een weg baande, diep in den schoot van moeder aarde.

Hij sliep, — doch zijn verbeelding rustte niet. Heel zijn lichaam — zoo leek het hem — kromp snel ineen tot een kleine mol met een zacht, fluweelig velletje, z'n oogen werden heel klein, maar z'n handen zwollen op tot reusachtige handschoenen — en klaar was de mol. Nu groef hij zich dieper in onder de wortels van een den en ten slotte klom hij omhoog langs het merg in den stam tot hij boven in den top bij den heksenbezem kwam, waar hij rustig ging zitten in een bedje van mos en bladeren. „Hier is het goed,” dacht hij, „hier wil ik altijd blijven.” Met z'n pientere mollenooogjes gluurde hij door het venstertje van zijn kamer. Hij zag de duistere wereld beneden zich, gehuld in de vale schemering van den herfstavond. Hij zag den steilen berg van den Impivaara, maar op duizelingwekkend verren afstand, hij zag de eenzame hut zoo droefgeestig te midden der avond-donkere wouden. Hij zag zijn dierbare broeders die, samen met den prost, op de nevelige vlakte met den bal speelden — donderend en dof, onheilspellend klonken de slagen van hout op hout. En hij voelde den drang in zich opkomen, bitter te schreien, doch de tranen welden hem niet in de oogen, brandend zaten ze achter de oogleden. Over het gerooide boschland en ver weg over heel de vlakte lagen bloederige ossekoppen verspreid, waartusschen gierend de houten bal voortvloog. Dapper sloegen de broeders er op los met hun knotsen, die aan het einde omgebogen waren. Maar nog harder sloeg de prost toe met het zwaard des geloofs in de hand. Het zwaard was gesmeed van het taaiste ijzer van oude hoefijzers, zooals de prost zelf snoevend vertelde, terwijl hij zijn wapen overmoedig boven zijn hoofd zwaaide en er luide mee sloeg

op het eikenhouten schild des geloofs, dat hem op de linker borst hing.

Zoo speelden en streden zij, terwijl het zweet hen van het voorhoofd droop. De houten bal vloog tusschen hen heen en weer, maar op het laatst merkte de prost dat het geen gewoon stuk hout was, maar het a-b-c-boek met rooden band. Nu werd hij woedend, hij tierde en raasde, en sprak duizend felle vervloekingën over de hoofden der broeders uit. Met zijn blikkerend zwaard sloeg hij naar het Oosten, het Westen, het Noorden en Zuiden, en riep met luide stem: „Iijaa, iijaa!” Van alle hemelstreken kwamen zwarte wolken aanzeilen op den adem van den stormwind, die zich naar den somberen, verlaten Impivaara spoedden. De stormvlagen volgden elkander zonder tusschenpoozen op en huldën de broeders in het opwervelende stof en rukten hen met zich omhoog in adembenemende vaart; aldra werden de broeders hoog in de lucht heen en weer geslingerd, gedragen door de vleugelen van den wind. Gehuld in rook en stof rolden zij rond, als de weefspoel in het weefgetouw der boerin.

Verschrikt keek Lauri naar dit alles vanaf zijn mollenplaats in den wiegenden boomtop. Nu zag hij een menschenhand uit de rondwervelende nevelen komen, nu zag hij Juhani's lange, krachtige kin, daar viel de weerspannige lok hem voor de oogen. Vroolijk trommelde de prost met het zwaard op het schild des geloofs en op hetzelfde oogenblik veranderden de wolkbanken van richting en snelden op den boomtop toe, waar Lauri hoog in de lucht heen en weer wiegde. Nu sperde hij de mollenoogjes wijd open. Wel joeg de gierende storm aan hem voorbij, maar duidelijk vernam hij de jammerkreten zijner broeders. Met angstwekkende snelheid vlogen zij voort, het woud bruiste gelijk duizend watervallen, bruiste en donderde, — de den, waarin Lauri zat, brak af met luid geraas, zoodat de jongen hevig ontdaan wakker schrok. Hij gaf een schreeuw, schoot overeind en riep met tranen in de stem: „God, sta mij, arm menschenkind, bij!” Langen tijd keek hij om zich heen zonder te weten, waar hij was. Doch op het laatst kwam er orde in zijn gedachten, vooral toen hij de rondom hem verspreide voorwerpen beschouwde — den jeneverbes,

den knoest en den heksenbezem, groot en breed als de tulband van een Turksch keizer.

Langzaam keerde hij terug naar den Impivaara, de bijl onder den arm, de gevonden voorwerpen over den schouder, vast besloten zich nooit meer voor te stellen dat hij een dier was, nu God hem geschapen had als denkend mensch. In dergelijke gepeinzen verdiept, wandelde hij huiswaarts, toen zijn oog viel op een berkje, dat opzij van het pad groeide. Wat zou hij daarmee kunnen doen? Hij kon er een mooie wagenas van maken, dacht hij. Met een paar forsche slagen hakte hij het stammetje om. Met dezen nieuwen last beladen vervolgde hij zijn weg; even later stond hij zwijgend op de moerasvlakte en keek met somber gelaat naar het vroolijke spel zijner broeders. Die draafden af en aan en sloegen uit alle macht met hun knotsen toe, wanneer de houten bal binnen hun bereik kwam. Tuomas, Aapo en Eero waren aan de winnende hand en hadden hun tegenstanders reeds naar het oostelijke einde der baan teruggedreven. Maar toen ze niet langer op effen terrein speelden, wisselden de partijen van plaats, en nu werden Juhani, Simeon en Timo opnieuw teruggejaagd, ook al verzetten ze zich uit alle macht. Het was moeilijk een worp van Tuomas' hand te weerstaan, als het hout gierend wegschoot gelijk een kogel uit den loop van een geweer, het was moeilijk den bal voorbij te komen op den terugweg, met Eero er bovenop. Zoo vochten ze, zweetend en schreeuwend, terwijl Lauri somber toezag. Ook Killi en Kiiski waren toeschouwers. Steeds zaten ze dicht bij Juhani, van tijd tot tijd openden ze den bek, luid geeuwend. Klaar en hoog welfde de Septemberhemel zich boven hun hoofden, de frissche Noordooster voer door het woud, beneden op het moeras klonk het droge, hakkende geluid van een specht, die met rood kopje en gele oogjes de schors van een dorren den bewerkte.

„Laat den bal suizen, mannen,” riep Juhani; „ik zal 'm een klap geven, dat ie weet waar ie vandaan komt.”

„Tjonge, dat was me nog es een worp, die hooren ze heel op den Ilvesjärvi,” prees Tuomas.

„Nee, dat geloof ik niet. Ha, daar ligt de bal, broer. Pas op je scheenbeenen. Daar gaat-ie!”

„Sla terug, Aapo, toe maar!” moedigde Tuomas zijn medespeler aan.

„De bal schoot langs me heen als een zwaluw. Maar Eero vangt hem wel, daar ben ik zeker van. Mooi zoo. Goed gedaan, Eero, goed gedaan!”

„Hei hoera voor Eero, hei hoera!”

„Als jullie dien dekselschen jongen niet aan je zijde had, dan zouden jullie het al lang verloren hebben,” schimpte Juhani.

„Sla nu, man, sta niet te kletsen!”

„Helleja! Daar vloog ie weer voorbij.”

„Niet één knots, die den bal geraakt heeft,” constateerde Aapo, „niet één!”

„Het leek wel een vallende ster aan den hemel. Wat zeggen jullie, jongens?”

„Ik heb geen tijd om iets te zeggen, Tuomas,” kwam Eero. „Zie, hoe hij met den staart tusschen de beenen het verloren schap achterna rent.”

„Dat is mooi! Zing, Eero, zing, zoolang je zingen kunt. Zing van het Rajamäki-regiment. Dat lied is niet slechter dan deze worp, het kan best dienen als zegelied, ze hooren het vast wel aan den anderen kant van de vlakke. Zing van Mikko en Kajsa's leven in het woud.”

„Best. Laat ons dan zingen en vroolijk zijn, en laat de knotsen gaan op de maat van het lied.”

... En Eero zong het lied, dat in vele verzen het leven en werken uitbeeldde van Mikko en Kajsa — hoe Mikko hengsten en stieren kastreert, en hoe hij op bruiloften met zijn viool de feestgangers in een vroolijke stemming weet te brengen, hoe hun zoon Mathias in Mörökölli gedoopt werd door den kleermaker Malakias en hoe na Mathias de tweelingen geboren werden. Hoe Kajsa bloedzuigers zet, en haar kinderen hardhandig opvoedt, die daarbij schellere kreten uitstooten dan de kraanvogels op hun vlucht.

„Waar piekert Aapo over?” vroeg Juhani. „Pas op, dat je den bal niet mist.”

„Kijk es, hoe die bal de hei in stuift. . . . Goeiendag, Lauri, wel, wat sta jij daar zoo zwiingend en somber?”

„Nog nieuws, Lauri?” vroeg Eero.

„Ja, dat moet je hem maar vragen!” spotte Juhani.

„Daar staat hij, net als Pajula-Heikki in zijn tijd, de idioot van Myllymäki met een stel kapotte schoenen op z'n rug — maar Aapo, Aapo, bliksem nog an toe, wat treuzel je, man?”

„Maak voort, Aapo, maak voort,” kwam Timo.

„Hij kijkt net als een kat, die haar jongen zoekt.”

„De wind giert door de toppen der boomen”. . . .

„Kiiski, beste hond, ga opzij, pas op je pooten. Vooruit, opzij!”

„De wind giert door de toppen der boomen,

In het gras aan hun voet ligt mijn liefste te droomen.”

„Ja ja, Kiiski, brave hond, daar helpt geen lieve vaderen en moederen aan, dat weet je best. Blijf dan maar zitten en gaap naar hartelust. Rakker! hëhëhë. — Blijf dan maar stil zitten, maar pas op als de bal komt. Dat is dan een duivelsch werk — waar is de bal nou? Zoeken, mannen, allemaal zoeken!”

„Hier is hij,” riep Eero.

„Steek em dan in de nijptang van m'n duim en wijsvinger.”

„En werp hem zoo hard je kunt naar den overkant,” moedigde Aapo aan.

„Opzij,” waarschuwde Tuomas, „opzij, anders krijg je een buil op je kop, dat het niet mooi meer is.”

„Hij schiet voorbij — kijk maar!”

„Ha, die arme Juho,” lachte Eero. „Waarom scherm je zoo met je stok in de lucht, Jussi?”

„Sla dan, Simeon. Sla, dat de grond er van dreunt. Stomerik! Ezel! Timo, pas op, pas op! De duivel hale je! Je moest een dracht stokslagen hebben!”

„Vooruit, opschieten,” riep Tuomas.

Eindelijk was de krachtproef afgelopen, de zon zonk achter de met mos begroeide dennen. Bezweet keerden de broeders naar huis terug, de overwinnaars Tuomas, Aapo en Eero

zoowel als de overwonnenen. Achteraan kwam Lauri, met zijn zonderlinge vracht over den schouder.

Voor het huis hingen ze den pot over het vuur, stampvol vleesch. Wat later gingen ze eten. Juhani, Simeon en Timo moesten ontzag'lijke hoeveelheden vleesch verstouwen, tien pond. Dat was afgesproken vóór het spel begon. Zonder pardon moesten ze deze voorwaarden nakomen, dreigend hield Tuomas de wacht bij hen. Z kauwden en slikten en kauwden en slikten; hun maag kwam in verzet, zoodat hun oogen rood werden en de bloedvaten sprongen. Doch Juhani zat voor den mast, al deden zijn kaken ook nog zoo hun best. Zwijgend zat hij op den boomstronk en kauwde, zwijgend en verbitterd staarde hij voor zich uit over het moeras, en zijn verbittering werd er niet minder op toen hij Eero spottend hoorde grinniken. Ten slotte propte hij de laatste homp vleesch in z'n mond. Het bloed vloog hem naar het hoofd, donkerrood kleurden zijn wangen, maar het halfgekauwde brok krampte door zijn keel. Steunend scharrelde hij overeind, en strompelde met een jammerlijk vertrokken gezicht regelrecht naar zijn bed, door de anderen gevolgd.

Toen zij ten laatste uit een diepen slaap ontwaakten, stonden de deurwaarder Mäkelä en een getuige in het vertrek. De landheer van Viertola had hem gezonden om de broeders te dagvaarden voor het slachten van de ossen. Zwijgend staarden zij hem aan en luisterden naar de dagvaarding. Daarna stonden ze op, kleedden zich en werden langzamerhand klaar wakker. Woedend streek Juhani zich door het borstelige haar en zei somber:

„Het is geen kleinigheid. Zeven levens stonden op het spel, en wat beteekenen de levens van duizend beesten tegenover één enkel menschenleven?”

„De dieren waren binnen de omheining op de weide van Viertola,” merkte Mäkelä op.

„Maar de beer is even goed de vijand van menschen als van ossen en van heel de overheid; en die blijft niet netjes binnen de omheining als hij een bezoek brengt aan Viertola, die vreet heusch wel den landheer en mij en U, Mäkelä, op, als hij er de kans toe krijgt. Ik ken heel wat wetsartikelen.

en paragrafen uit het hoofd, en die zal ik den boer van Viertola voor de voeten gooien, reken maar. Ik heb geen zin, ze nu al te noemen, maar als ik voor den rechter sta, dan zal ik me geen twee keer laten bidden en dan heb ik nog wel heel wat anders te zeggen ook."

"Wij zijn geen onmondige kinderen, waar het de rechtspraak betreft," kwam Timo. „Met Gods hulp zijn we reeds eenmaal als echte heeren opgetreden in het groote proces, dat Koivula-Kajsa voerde om de toelage voor haar kind. Ik herinner me nog als was het gisteren de dag, hoe de veldwachter riep: Juhani Juhaniinpojka Jukola en zijn jongere broeder Timotheus."

"Hou je stil, Timo," beet Juhani hem toe, „hou je mond! — Ja, Mäkelä, het is zooals ik je gezegd heb."

"Jullie bent dus zelfs niet eens van plan te probeeren of je den landheer de schade vergoeden kunt?" vroeg de deurwaarder.

"Geen öre, geen öre. Het recht is aan onze zijde. En we zullen het winnen, al bemoeide de duivel in eigen persoon er zich mee."

"Maar ik heb gehoord, dat er hier vleesch gegeten wordt alsof het iederen dag feest was. Wat is dat voor vleesch, wat jullie vreten?"

"Ossenvleesch, ossenvleesch, het malsche, sappige vleesch van Viertola's ossen. Maar het is onze gewoonte niet, te vreten, — wij eten fatsoenlijk en behoorlijk en niet meer dan de hongerige maag van een christenmensch kan verwerken, Mäkelä."

"Jawel, Juhani. Als ik het goed begrijp, hebben jullie je vergrepen aan het vleesch, waarvan je zelf hebt gezegd, dat je er geen recht op hebt."

"Anders was het bedorven en zou het pest en pestilentie verspreid hebben over heel Finland; wij hebben het vaderland voor die ramp bewaard. Maar als U ons daarentegen vraagt, waarom wij het vleesch niet begraven hebben om onszelf moeilijkheden te besparen — wat intusschen een idiote vraag zou zijn — maar wanneer U dat werkelijk zou vragen, dan antwoorden wij: We wilden zulk een groote zonde jegens het vaderland en de overheid niet begaan door zulk een krachtige, uitstekende kost te laten bederven;

en zeker niet toen we bedachten, hoeveel stakkers zich tevreden moeten stellen met brood van berkenschors in een tijd als we nu beleven."

"Wel, om je de waarheid te zeggen, hebben jullie er goed aan gedaan te nemen, wat de boer van Viertola versmaadde in zijn hoogmoed. Dus deze kwestie is dan opgelost. Maar wat nu de hoofdzaak betreft, de schadevergoeding; ik vrees dat ze jullie ten slotte zullen dwingen, die te betalen."

"Dat zal niet zoo makkelijk gaan. Eerst moeten we de hoeve kwijt, met grond en al wat er bij behoort."

"Ik heb mijn boodschap gedaan, Juhani, en ik heb je gezegd, hoe ik over de zaak denk," besloot Mäkelä, „Adieu!"

"Zeg ons ook wat je over een andere kwestie denkt, Mäkelä, hoe staat de prost tegenover ons?"

"Ja, daarover doen vele geruchten de ronde. Maar je kunt niet alles gelooven wat er gezegd wordt. Eén ding is zeker, dat de prost terwille van jullie in een heftig dispuut verwickeld geraakt is met den bisschop, en dat er met diens medewerking zoo spoedig mogelijk vijftig kozakken naar de parochie gezonden zullen worden."

"Karaschá." ¹⁾

"Vijftig man te paard, ja ja," herhaalde Mäkelä.

"Karaschá! Finlands zonen hebben al eerder Kozakkenlansen gebroken."

"Het is een treurige geschiedenis. Maar ik geloof niet, dat het zoo erg is als de menschen zeggen. Dat zou ook al te bar zijn. Een compagnie kozakken, een compagnie kozakken met speren en kromme sabels in de vuist. Ik hecht geen waarde aan dergelijken kletspraat. Vijftig man zullen er komen, meer niet."

"Laat ze komen!"

"Meen je dat? Jou dwaas! En ik, die vijf rijksdaalders zou willen geven om die schande te ontloopen. Krijgsvolk in onze parochie, door de schuld van zeven man! Gekkenwerk, gekkenwerk! Maar dat is het drijven van den bisschop."

"Prachtig, prachtig!"

"Ellendig, vervloekt ellendig. Maar nu ga ik, adieu!"

¹⁾ Best.

„Gods vrede zij met U, Mäkelä, en met jou, Karila-Taavetti. Ga in 's hemelsnaam en breng je verslag uit.”

„Hoe is het mogelijk,” barstte Tuomas los.

„Zoo is het, jongens, veertig ossen en een compagnie kozakken. O, verberg mij in je schoot, Ilvesjärvi!”

„Ik betwijfel...” kwam Aapo.

„Veertig ossen en een bataljon kozakken met kromme sabels in de vuist! En met den knoet! Verberg mij, dierbaar meer, laat mij rusten in je schoot!”

„Hou je bedaard, jongen, sla niet zoo door!”

„Aapo, je hebt toch zelf gehoord wat hij zei.”

„Hij loog,” viel Lauri uit, „ik zag het aan z'n oogen, hoewel de vent probeerde een ernstig gezicht te zetten. Hij loog, daar wil ik een eed op doen.”

„Mäkelä is een schelm,” meende Aapo. „Kozakken kunnen ze loslaten op roovers in Karelië en op de bandieten van Nurmijärvi, maar niet tegen fatsoenlijke menschen wier zondenregister blank is. Maar Mäkelä is een schelm.”

„Niettemin is hij een man van eer,” verdedigde Tuomas den deurwaarder.

„Een man van eer en de eerlijkheid in persoon,” gaf Aapo toe. „Maar hij kan grapjes maken als hij er zin in heeft. En zoo fijntjes; zoo fijntjes, dat je er geen erg in hebt voordat je in zijn net spartelt. Ha, indien er in zijn borst een koud hart woonde en een booze wil, dan zou hij den duivel zelf de baas kunnen zijn in het uitvoeren van duistere daden. Maar nu wil hij slechts het goede. Ook al neemt hij er iemand af en toe danig tusschen. Au, au! Zooals jij sprak en zooals jij je over de kwestie uitliet. Ik wil niet ontkennen dat ik er bang van werd.”

„Och, och, wat heeft die vent me de stuipen op het lijf gejaagd! Maar nu snap ik dat het enkel leugens waren. Kozakken hier naar toe? Ja ja, een mensch moet wat hooren als hij niet doof is. Ha, ha!”

„'t Kan in zooverre geen kwaad, dat het den eetlust aanwakkert,” meende Aapo. „Kom, Lauri, maak een vuur tusschen de steenen, m'n maag vertelt me dat het tijd wordt voor het ontbijt.”

Lauri ging de hoogte op en maakte vuur. Even later kwamen ook de anderen het huis uit en legden zich rondom het vlamrende houtvuur neer, waarboven een pot met vlees hing te pruttelen. Ze gingen eten, maar het wilde Juhani, Simeon en Timo niet recht smaken.

„Kom jongens, tast toe,” moedigde Eero hen aan. „Eet toch van dit malsche ossenvleesch, Juhani.”

„Eet het zelf!”

„Dat vette ossenvleesch bevat me heelemaal niet,” foeterde Timo.

„Als ik er maar naar kijk, word ik al misselijk,” zuchtte Simeon.

„Zou ik ooit van m'n leven weer versch vleesch kunnen eten?” klaagde Timo.

„Tien pond ossenvleesch — geen kleinigheid!” mopperde Juhani. „Dat is goed voor een wolf. Ik heb genoeg, ik lust niet meer; voor mij heeft het leven verder geen waarde, wanneer het vleesch me niet langer smaakt. Ons lichaam is ingesteld op vleesch als hoofdvoedsel, maar ik kan het niet meer zien! Ach, het scheelt niet veel of ik moet schreien!”

„Dat zal ons niet helpen. Geloof me, nadat grootmoeder gestorven is, heb ik geen tranen meer in m'n oogen gevoeld. Toen zij werd neergelegd in het diepe graf, heb ik gehuild maar wanneer nu iemand door het ongeluk getroffen wordt, denk ik: erger dan de dood kan het niet zijn! Waarom treur jullie? Komt tijd, komt raad.”

„Daar heb je gelijk in, Timo. En dat zal ik jullie bewijzen. Voor den duivel! In dat hoofd van me is een gedachte opgekomen. Ja ja! Die domme kop van mij is dan toch geen kop van een domkop. Ja ja! De vonk des verstands is ontgloeid!”

„Wat voor een vonk?”

„Ja ja!”

„Wat voor een vonk?”

„Misschien kunnen we ons allen toch veilig gevoelen.

Ja ja!”

„Heb je er niets op gevonden?”

„Duizenden dennenstronken staan om ons heen, duizenden wortels.”

„Zeker, dat is zoo. Maar wat hebben wij daaraan?”

„Onnoozele sukkel! Uit de stronken stoken we kokende teer, uit de teer zwartglanzende brokken pek, waar we geld voor krijgen. Ik kan dat net zoo goed als Rajamäki-Mikko. We hebben ook nog wel andere manieren om geld te maken. Het wild wordt minder in onze bosschen. In geld omgerekend is het niet voldoende voor brood en spek, nu ik het vleesch voor eeuwig heb afgezworen. Maar pek en teer zullen ons redden. Laten we een voorbeeld nemen aan Rajamäki-Mikko.”

„Ja, laten we dat doen,” viel Timo hem bij.

„Ik ga teer branden en pek koken: je zult zien, dat we daar een hoop geld mee verdienen. Aapo, wat vind jij van dat plan?”

„Hm, ik heb er over nagedacht, en ik vind het nog niet zoo gek. Maar we komen er niet mee. Het levert niet eens genoeg op voor ons onderhoud, laat staan dat we op grond daarvan met rijke heeren kunnen gaan procedeerden. En als we die zaak verliezen, zijn we nog niet gelukkig.”

„Ja, maar wat moeten we dan doen? Iedereen staat op z'n recht.”

„Laten we trachten tot een vergelijk te komen en afzien van een proces.”

„Aapo, hoe zullen wij ooit tot een vergelijk kunnen komen met den vertoornden heer van Viertola? En hoe moeten we die ossen betalen?”

„Daar is de opbrengst van het pek en het wild niet voldoende voor. Maar luister; jouw plan heeft ook in mijn hoofd gedachten opgeroepen. Terwijl jij praat over dennenstronken, moet ik denken aan de reusachtige bosschen van Jukola. Zeven man kunnen wel in enkele dagen een flinke uitgestrektheid boomen kappen en den bodem kaal branden. Op dien grond zaaien we dan en halen ten slotte den oogst binnen. Het koren brengen we naar Viertola als betaling voor de ossen, maar een gedeelte behouden we voor onszelf en daar bakken we brood van voor degenen, die geen vleesch meer kunnen zien. Wanneer de oogst den eersten keer niet voldoende is om de ossen geheel te betalen, dan nemen we er een nieuw stuk grond bij en desnoods nog een derden akker ook. Totdat het graan gerijpt

is, moeten we ons echter behelpen met wat het bosch oplevert en zullen jullie je tevreden moeten stellen met vleesch. Zoo moeten we gedurende twee jaar leven, maar als de volle aren zwaar doorbuigen en goudgeel glanzen in de zon, dan bouwen we een schuur en dorschen we ons graan, dat het uren ver in den omtrek te hooren is. Zoo werken we als op een ordentelijke hoeve. Als we het hierover eens zijn, moeten een of twee van ons zoo spoedig mogelijk naar Viertola gaan om met den landheer te onderhandelen; ik geloof wel dat hij er op zal ingaan en dat hij de opbrengst van onzen bodem zal aannemen, aangezien algemeen gezegd wordt dat hij ten slotte een man van eer is, een rechtschapen mensch."

„Die raad is wel het overdenken waard,” meende Tuomas.

„Zeker!” stemde Juhani toe. „Het is een verstandige raad.”

„Laten we er dan nog eens goed over nadenken en morgen een besluit nemen,” kwam Aapo.

De dag verliep, het werd nacht en wederom morgen. De broeders besloten Aapo's raad op te volgen. Juhani en Aapo begaven zich op weg om woorden van verzoening te spreken tot den driftigen landheer van Viertola. Al spoedig liet hij zich bepraten en nam hij er genoegen mee, te wachten op den hem in het vooruitzicht gestelden oogst. Waarom zou hij niet op het voorstel ingaan, wanneer hem zodoende een rijke opbrengst geboden werd uit de machtige wouden van Jukola. Tevreden vertrokken de broeders en brachten het heugelijke bericht over.

Een paar dagen later togen ze er met z'n allen op uit, de blinkende bijlen over den schouder; Eero liep voorop, gewapend met een oude sikkels. Ze vonden een stuk grond, dat hun buitengewoon geschikt leek om te bebouwen, een breede, dicht met dennen begroeide helling op het Zuiden. Aan de overzijde groeide een hoog naaldbosch. Nu gingen ze over tot het in orde maken van den grond; de bijlen flitsten in de zon, het woud weerklonk van de felle slagen, de eene den na de andere stortte ter aarde. Altijd was Eero vooraan en sloeg met z'n sikkels de kleine, taaie jonge loten af. Zoo viel het machtige woud over een

groote uitgestrektheid. Een frissche geur van levend hout en versche sappen kruidde de lucht. Daar lag nu de helling van den Impivaara in de zon, groot en breed en wijd als nooit te voren; en heel dit omvangrijke werk werd in vijf Septemberdagen gedaan.

Toen de broeders van de vermoeienissen bekomen waren, togen ze op de jacht in het herfstig kleurende woud. Ze speurden het lage hout af en trokken over verlaten moerasen en velden, met vaste hand en zeker schot Taipola's wild neerleggend om te voorzien in de behoeften van den naderenden winter. Doch het wild in de streek van den Impivaara minderde opvallend, het werd tijd dat de broeders gingen probeeren op andere wijze in hun onderhoud te voorzien.

De winter kwam, sneeuw bedekte de aarde. Een scherpe wind joeg over de vlakke en veegde machtige sneeuwwhoopen samen tegen de muren van het huis. Binnen lagen de broeders op de slaapbanken. Stil koesterden ze zich in de hitte, terwijl het zweet bij hun lichamen neerliep, nieuwe krachten verzamelend na de vermoeienissen van den zomer. Steeds weer baadden ze en ijverig bewerkten ze hun natte, heete lijven met het soepele rijshout. Bruisend steeg de damp omhoog van de glעיende haardsteen, in kronkelige nevelslierten door het vertrek deinend om ten laatste een uitweg te zoeken naar buiten door de nauwe muurspleten en weg te drijven in de heldere vrieslucht. Zoo brachten de slaperige mannen de dagen en nachten door op hun britsen. Menigen winternacht ook tuurden ze door de smalle gleuf naar het vlammeende noorderlicht, wanneer de zilveren boog gespannen, stond boven den bergtop achter de breedvertakte dennen. Daar begon het sprankelende spel, vonkend en stil, vlammen laaiden op om even later te dooven en opnieuw te ontgloeien. Ze joegen elkander na als vurige tongen, in de schoonste, meest fantastische kleuren, reikend heel van Pohjola's bleeke land tot hoog aan den hoogsten rand van het uitspannel, van tijd tot tijd vervagend tot matteren gloed. Verwonderd aanschouwden de broeders op hun britsen dit spel. En dachten na over den oorsprong van dit prachtige wonderschoone verschijnsel. Doch ze peinsden en filosofeerden vergeefs.

Van tijd tot tijd gingen ze naar buiten gedurende den korten dag en bonden den strijd aan met den wind. Op slanke ski's trokken ze er op uit, en doorkruisten het met rijp overdekte woud. Dan kon het gebeuren, dat ze een korhoen vonden en een in grauwen pels gekleeden eekhoorn of een anderen bewoner van Metsola; wanneer ze het ronde, doorvoede lichaam van den lynx zagen, die in heerlijken boog voort ijde over de hard bevroren sneeuw, dan ontwaakte op slag het jachtinstinct der honden, die fel aansloegen. Schel klonk het geblaf van Killi en Kiiski, en voort ging het, de honden voorop, de broeders hen achterna. Voort, over moerassen, omhoog tegen met steenen bezaaide hellingen, zoodat sneeuw en mos wegspatten. Heel vooraan de lynx, met fonkelende oogen, klaar en helder als twee spiegels in de zon, gevolgd door het woeste gehuil der honden en het zoevende suizen van zeven paar ski's over de sneeuw.

In gierende vaart ging de jacht over den hoogen bergrug van Kamaja. Daar waar de verbleekende ster van den dag tusschen de dennen flikkerde, bogen ze af naar het Zuidwesten, en de dalen aan weerszijden weergalmden van het driftige keffen van Killi en Kiiski. Maar plotseling verstomde het woedende geblaf. In het beslissende oogenblik des gevaars klom de lynx in een den, die hem in beschermende omhelzing verborg, zonder echter den dreigenden dood te kunnen afweren. Beneden aan den stam raasden de honden, teleurgestelde blikken naar den top werpend, waaruit naalden en dorre takjes omlaag vielen. Onder luid getier snelden de broeders voort op hun ski's. Hun wangen gloeiden, hijgend ging hun borst op en neer, en Tuomas waarschuwde: „Hou de honden vast, dat ze niet in een doodelijk gevecht verwickeld raken en de lynx hun den buik openscheurt met z'n nagels.” Zoo sprak hij; de anderen grepen de dieren in de dikke, harige vacht, terwijl Tuomas zijn buks nam en schoot.

Bloedend stortte de lynx ter aarde, huilend trachtten de honden zich los te rukken om zich op den vijand te werpen. Daar lag het dier op den met sneeuw bedekten grond, kronkelde zich in honderd bochten en trapte van zich af, de pooten met de vlijmscherpe klauwen fel en verwoed

uitslaand naar alle kanten, tot een tweede kogel hem in de hersens trof en een einde maakte aan zijn doodsstrijd. Nog eenmaal schudde de den zijn kruin en liet een weelde van glinsterende sneeuwkrystallen vallen als een lijkwade over zijn stervenden zoon, terwijl het leven uit het steeds aarzelender kloppend hart wegvlood. Zoo eindigde de spannende jacht op de met dennen bekleede hoogte van Kamaja, waarop de broeders blijde hun schreden richtten naar den Impivaara en de kaalgebrande landen, die ze ver in het Noordwesten zagen liggen.

Voort gleden zij op hun ski's, heuvel op, heuvel af, over de vlakten, door het bosch, dat prijkte in het zilverglinsterende kleed van den rijp, de ontbloote, bruine borst glanzend in het open hemd.

Doch het grootste deel van den tijd brachten ze in de warme hut door, terwijl slaperige zon speelde in Zuidelijk land; de brandende bronnen des levens waren verre van hen gevlucht, de lichtende bol kwam nauwelijks boven den einder. Tot de zon plotseling den koers wijzigde en haar tocht naar het Noorden begon.

De zomer was gekomen en het akkerland was in gereedheid gebracht. Op warme dagen droogden de broeders reusachtige hoopen schors in de zon, de tijd voor het branden brak aan. Zonder een boodschap te sturen naar de eigenaars van de bosschen, begonnen ze het land af te branden. Ze staken de takken en stapels boomschors aan, machtige vlammen laaiden knetterend omhoog naar den hemel, en spoedig dreven bruine rookmassa's in dichte wolken over het bosch. De brand schreed verder, de vlakke achter zich in de asch leggend, terwijl de zon stralend aan den hemel toezag. Doch de vlammen stelden zich niet tevreden met het lage hout op de vlakke zelf, bulderend en loeiend stortten ze zich in de hooge zuilenzaal van het dennenwoud. Nu wisten de broeders niet hoe vlug ze toesnellen moesten om zich te verdedigen tegen de ontoombare krachten der natuur. Uit alle macht ranselden ze met lange takken de met heide begroeide helling. Het vuur echter liet zich niet bedwingen, als razend joeg het voort. Ten laatste riep Juhani luid: „Trek allemaal je broek uit en maak ze kletsnat in het moeras; daarmee gaan we den brand te lijf.” Haastig deden

ze hun broeken uit, doopten ze in het koude water en sloegen met het doorweekte kleedingstuk op de vlammen los. Verkoolde heide en asch stoven rondom; als de hoefslag van ruiters, die in vollen galop voortrennen, was het donderend geraas der vlammen, de aarde sidderde onder de macht van het niets ontziende, verwoestende element. Eindelijk, eindelijk waren ze den brand meester. Zwart als negers, uitgeput, badend in hun zweet, vielen de broeders neer, hijgend na den verschroeiend heeten strijd.

Doch de bodem was afgebrand, zeven sterke mannen ploegden en egden, en wierpen daarna het zaad uit. Toen ze hiermee gereed waren, bouwden ze rondom den akker een stevige omheining, waarin ze openingen uitspaarden voor vallen en klemmen, tot dood en verderf van menigen haas. En voor de winter aanbrak, ontkiemde het levenskrachtige zaad.